

คำนำ (INTRODUCTION)

ระย่อม (Rauwolfia serpentina Benth.) เป็นพืชไม้ที่มีประโยชน์มาก มีการสกัดเอา alkaloid ที่มีอยู่หลายชนิดมาใช้ทำยารักษาโรคเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง (hypertension) (Claus and Tyler, 1965) และสมัยก่อนใช้ถอนพิษร้ายจากงูต่าง ๆ แมลงป่องกัดต่อย รักษาโรคลำไส้ (dysentery) โรคลม (lunacy) และช่วยให้เด็กหลับ Alkaloid ที่พบสูตรทางเคมีแล้วมี 21 ชนิด ที่สำคัญมากได้แก่ Reserpine, ajmaline และ serpentine เป็นต้น (Martin and Cook, 1965)

ชื่อ Rauwolfia ได้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ Dr. Rauwolf ซึ่งเป็นนักพฤกษศาสตร์และนายแพทย์ชาวเยอรมัน ซึ่งมีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 16 (Claus and Tyler, 1965) ระย้อมมีชื่อภาษาไทยเรียกกันต่าง ๆ ขึ้นกับท้องถิ่น คือ ระย้อม กะยอม ชะยอม ชะยอมน้อย ชะยอมเคี้ย ย่อมคันทมา เข้มแดง (Chirawong, unpublished data) เป็นพืชที่พบขึ้นทั่ว ๆ ไปในแถบร้อนเช่น อินเดียน ปากีสถาน พม่า ไทย ชวา (Woodson, 1957)

ระย้อม (ภาพที่ 1) เป็นพืชไม้ใน family Apocynaceae มีลักษณะเป็นไม้พุ่ม ลำต้นเล็ก เปลือกขาว ต้นสูงประมาณ 6 ถึง 8 นิ้ว มีหนามที่จะสูง 2 ถึง 3 ฟุต ใบยาว 3 ถึง 7 นิ้ว กว้าง 1.5 ถึง 2.5 นิ้ว ใบรูปรียาว (elliptic-lanceolate) ปลายใบและฐานใบแหลม Petiole สั้น ใบเรียงตัวบนกิ่ง (leaf arrangement) เป็นแบบ whorled arrangement whorl ละ 3 ถึง 4 ใบ หรืออาจจะไม่เป็นคู่ ดอกออกเป็นช่อแบบ cyme มีก้านชูช่อดอก (peduncle) ยาว 2 ถึง 5 นิ้ว ก้านชูดอก (pedicel) มีสีแดง ยาวหนึ่งในสี่ถึงหนึ่งในสามนิ้ว ดอกสีขาวหรือสีชมพูยาวเกือบ 1 นิ้ว กลีบเลี้ยง (calyx) มีขนาดเล็ก กลีบดอก (corolla) เป็นหลอดมักจะโค้งปลายหลอดเป็น lobe ขนาดไม่เกินหนึ่งในสี่ของหลอด ค้านในมีขนอยู่ มี superior ovary มีผลแบบ drupe สีดำ มี 2 ผลจากหนึ่งดอก แต่ละผลมีเมล็ด 1 เมล็ด

(Hooker, 1882)

ปรกติพันธุ์ไม้ใน family Apocynaceae มีน้ำยาง (latex) ระดม
 มีน้ำยางสีขาว เซลล์ที่บรรจุน้ำยางเรียก laticifer ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับ
 laticifer กันมามาก และมีบรรยายกันหลาย family สำหรับของระยอมมี
 ดอกสีขาวเหมือนกัน แต่เลาอย่างสังเขปที่พบใน rhizome และราก (Wood-
 son, 1957) แต่ส่วนอื่น ๆ เช่นลำต้นเหนือดิน (aerial stem) ใบและ
 embryo ยังไม่มีผู้ศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวและการที่พจนานุกรมระยอม
 เป็นพืชท้องถิ่นของไทยเรา จึงได้นำพจนานุกรมมาศึกษาในเรื่อง laticifer อย่าง
 ละเอียด

ภาพที่ 1 แสดงต้นระยอม